

Presidential Communications Office

Presidential News Desk

SPEECH OF PRESIDENT RODRIGO ROA DUTERTE DURING THE 16TH FOUNDING ANNIVERSARY OF THE SUPREME TRIBAL COUNCIL FOR PEACE AND DEVELOPMENT INC.

[Delivered at 3rd Infantry Battalion Headquarters, Calinan, Davao City | 23 March 2018]

Salamat. Panglingkod mo.

Kanang... Una sa tanan, kinahanglan mangayo ko ug pasaylo.

Pareho didto pud sa mga militar ug pulis gahuwat ngadto sa pikas, nagabian ko sa biyahe kay gikan ko sa Mindoro.

Ang problema, sa akong itinerary gikan ngadto sa airport, magsakay pako unya mga 21 ka kilometro kay gusto sa akong grupo makakita sa truck nga nahagbong nga 17 ang patay.

Kanang ang akong panghuna-huna ba, di lang man kini. In between far and wide, sa panahon nato, naay nangamatay nga duha, tulo. Kadaghanan ani biyahe lang diha padung Kidapawan, labi na nang Oriental.

Dili na nato ma --- does not catch attention kay duha patay. Balewala lang pagbasa nimo. May announcer, "Ganina may nahulog nga van unya namatay."

So anad na ta ana. And para nato naanad na ta halos kada adlaw nga kaning mga van, kaning mga colorum nga walay klarong tag-iya, wa'y insurance, wa'y ligid nga tarong, makina, ato lang ginabayaan.

Mao pud ang Manila. Dayo na sila basta sitahon sa gobyerno, muingon na mag-demonstrate sila, mag-protesta sila. So ang gobyerno, sa dugayng panahon wala gyu'y mahimo.

It has been there. Mura na'g cancer nga dugay na nga sakit. Daghan na ang mga Pilipino nga nangamatay kadtong dili pa nila panahon. Madamay sa mga kalokohan aning mga tawhana.

So padung ko ngadto, ga [inaudible] ko sa eroplano. Ang akong ngipon nahurot na o. Nag sige ko'g pangagot kay naluoy ko sa tao nga dili pa nila panahon mamatay pero nauna na sila sa ilang appointed time, sa ilang panahon nga mamatay.

Madali og kamatay sa wa'y hinungdan nga rason. Ang rason lang kay ang gobyerno mao'y sad-an kay ngano di ma-control sa gobyerno na ingun-ani na ang nangamatay niadto, pasagdan lang nato.

Sa tinuod lang --- og di nako kaya, naa man sa imong tanan --- og di nako kaya, sultihi ko kay manaog ko sa pwesto.

Ihatag nako sa tao nga maka-sulbad sa problema. Wala'y kapuslanan nga mag-lingkod ko diri unya ang mga Pilipino namatay. Ingun-ana nalang kalisod. Unya sige lang gihapon nila'g gibuhat bisag asa.

And so today, ang akong nakaatubang ang Highway Patrol ngadto ug ang pulis --- chief of police. Giingnan nako sila nga, "Dakpa ang tanang colorum. Apil na ni sa tibuok Pilipinas. Priso ha nang mga driver hasta ang mga operator. Isulod gyud sa kulungan kay patilawon nako na sila."

Baw-an ninyo, muingon nga, "Nganong prisuhon man mi? Unsa ma'y sala namo?" You --- ma'y 'tong ubang presidente kay di man abogado.

Ako, hapit ko mahagbong. Pero nakakapyot ko kay 75 gud. [laughter] Eh 'di abogado lang gihapon. Kadtong among top notcher nga 95, abogado lang pud.

Ang problema niha, wa siya ma-presidente. Ako na nuoy nag-Presidente. [laughter] Mao na ani akong gisulti ngadto diha sa highway, na-interview ko. And I'm addressing myself to the nation. Naa man mo diri.

Beginning tomorrow or today, kanina, dakpon ang tanan, tanan nga colorum linyahon sila diha kung asa sila madakpi. Pagkahuman, presohon ang driver, pangitaon ang operator, presohon pud.

Unya magkuha ka didto usa kabuok. [applause] Kamo ma'y gagunit ani. May maayo diha? Kanang wa ma-jam. Naga-trabaho ni tanan, kana ngadto? Unsaon niya pagpatay nakong y*** maguba na. [laughter]

Presuhon nako because it was in a terminal. I-parking nimo imong sakyanan o Davao to Bukidnon, diha.

Unya nia pud ning kuan oh, kanang naka-itom. Ayaw pangabli diha. Ikaw ganiha, di pud magtan-aw. Nauwaw ka noh? [laughter] [inaudible]

Kani bang mag-parking ka diha, parking ka diha. Davao Oriental to Cagayan, Cotabato City unya dili rehistrado, wa'y insurance, ang gobyerno inutil man pud.

Wa koy [inaudible], wa tanan. Mao na ang butang, ang pulis, t*** i** ka. [laughter] Muinit nang ulo nako. Pero kawawa 'yung Pilipino eh. And it is really the fault of government. Mao na'g inutil ta, unsa'y -- - Ay t**** i**.

Unsa ma'y --- Unsaon nimo pag-dipensa ang Pilipino p***** i** og di ka mulihok? So sugod ugma, ang pulis ug highway patrol, dakpon nilang tanan unya presohon ang mga driver, presohon, pangitaon ang operator.

Why? Because it is fraud. Panikas na. Panglilang. And that is a crime. Wa man gud nakahibaw diha nga pag kuan ana, reckless imprudence. Wala ma'y mapreso sa reckless imprudence. Ngano man? Ipagawas man nilang aksidente.

Unya kay dali nag bayad nang y***** insurance, usahay dili. Mao nang ayaw mo panakay. Nganong giuna ko ni sa --- ayaw mo panakay ana kay --- sabagay, wa naman pud --- di naman pud magamit. Ipadakop gyud na.

Manila, protesta-protesta sila. Sige'g protesta. Muingon sila'g mag-strike sila. Strike mo. Tagaan nako sila'g usa ka tuig. Mudeklarar ko'g bakasyon usa ka tuig. [laughter] Ang atong mga anak, ana, "Unya namo eskwela pagka --- unya namo eskwela." Happy-happy mong tanan. [laughter]

Kamong mga driver, unsa ma'y inyong gusto? Musukol mo? Giingnan nako sa Manila, ipatawag ang SAF. Karon, diri sa probinsya, kaning Public Safety Battalion mao'y musuroy para mu-embargo kay musukol.

And if you resist arrest violently --- paminaw mo ha --- unya ang imong pagsukol delikado na ang kinabuhi sa sundalo ug pulis, kay naa kay armas, naa tanan, ang akong sugo nila, "Pusila. Patya."

Karon, og daghan mo, tawgon nako ang militar. Ingon nako, "Panahon na na ihatag nato sa taong lunsod ang gobyerno na tarong ug ang gobyerno nga mudawat og responsibilidad kay sige la'g ta'g dawat og suweldo, wa man pud ta mag silbi sa tawo.

Mangamatay ang tawo, wa'y depensa. And it is within the government, governmental powers to control all of these things.

Mahadlok man gud sa politika, na di na botohan.

That's... murag iskwater nag-daghan diha, wa'y mahimo kay hadlok pag-abot sa election, resbakan. And that is why we have a rotten country. Did you know that?

Og magpahadlok ka lang ingun-ana --- Pero ako, 'tong pagka-mayor nako, wa man ko mag-ambition og second term kay ana ko sa first term, usa lang: Buhaton nako ang tanan nakong mahimo.

Para kung gusto mong mga tawo, tagaan ko ninyo'g tulo, upat, lima, unom, pito, walo. So nine elections plus 10, ang katapusan, Presidente ko.

Karon, unsa ma'y gibuhat nako sa Davao? Mao gihapon. Istriktong kaayo ko sa droga, sa tanan.

Ang problema sa Pilipinas, actually, ang terorismo, ang ISIS. Delikado gyud kaayo na. Dili na ideolohiya nato.

Dili na ideya sa Moro, Mindanao. Wala'y labot ang atong igsuong mga Moro sa Mindanao. Naa lang sila'y nadala in the same manner, kadaghanan ang naa sa NPA, mga Kristiyanos.

Karon, ang akong gikagul-an, kapipila ka --- well, the many times that I went to the mountains to retrieve, kadaghanan diha, sundalo na hostage, pulis.

Ang akong nakit-an, ang kadaghanan mga sundalo. Almost 60 percent lumad, hasta ang mga babaye. Didto ko nanghinayang sa [inaudible]

Nakalitan ko. So kani ba, kinsa ma'y makasulbad ani, ako? Military? Kinsa man? Pari? Kamo ra.

Niadtong wala pa ang komunista, [binitawan] ninyo ang inyong kinabuhi. Maayo ba o dili?

Og ikumpara ninyo inyong kinabuhi karon, may kahadlok ba mo niadto? Naa ba'y gipasabong na usa ka dato unya kani, convensyunon (convention) sa gobyerno, kadto convention sa komunista, paawayon, patay.

Ang inyong mga kinabuhi nagkahalamukat. Kinsa ma'y makasulbad ani? Kamo.

Karon, di ka man gani andam magpakamatay sa Ginoo, sa Bathala, magpakamatay lang mo'g usa ka ideya. Kinsang ideya na? Kang Sison. Unsa man na siya? Tawo. Unsa man na siya? Bugok. Hay, pirteng bugoka.

Naa ka ba'y idea na ako, pabor ko sa land reform, pabor ko sa ancestral domain. Pabor ko na tagaan mo'g kwarta para ma... [applause] ay sige'g pakpak, wa pa gani nang kwarta. [laughter]

Tagaan mo'g kwarta, pero unsaon nato? Kay muingon man naay usa makipag-negotiate, muingon man pud ning isa, muabot man pud nga, "Amo man pud ni kay ancestral man ni. [Bawa?] man mi tanan."

O, so pag-ingo'g "[Bawa?] tanan" --- ang maayo ana, mao ni. Mubu-bu ko'g kwarta. Mangita ko'g kwarta.

Karon, kada ancestral, tapok mo. Tapok. Pagkahuman, og naay proyekto nga banyaga o diri man sa Pilipinas, local investment diri, mag-meeting mo. Botohan ninyo.

Then after that, ako'y mu [garbled] aron wa'y binuang. "Meeting ta ngari, o, [bawa?] karong adlaw, kinsa'y opisyal?" Pagkahuman, "Kaning proyektuha, uyon ba mong tanan?" Demokrasya ba.

The rule of the majority, the greatest good for the greatest number. Mao bitaw nang sa elections sa demokrasya, kinahanglan lang nako ang majority.

Sa 100 boto --- ka boto --- pila'y akong kinahanglan para mudaog ko pagka-mayor? Fifty plus 1.

Ang kanang 49, dili --- mayoyra na sila. Dili na majority. Kasabot mo? Ang mayorya diha is 50. Katunga ana. Dungagan lang nimo'g 1. Mao ra na'y majority. 1, 2, 3, muabot ug 60, 70.

Ang naka-dilatar diha is your apathy, kamo pud. Kapila na ko magsulti ana nga kung naay musulod, pagkahiusa lagi mo.

O, Matigsalug, mu-claim mo diha dapit sa Bukidnon ug Davao, unya diri ta mag-istorya.

Karon, kaning mga tawo nga akong gikuha, maayo gyud ni. Nakuha nila ang panghuna-huna ninyo. Gigukod nila og unsa'y maayo.

Kani si General Del Rosario, diri tima-assign. Unya na-Task Force Davao.

Kadtong unang panahon, mao nang iyang gisaysay diha ganina giunsa niya pag-paagi. Tinarong nga pag-paagi, diyonos --- diyosnon nga pagpaagi, unsaon nato pag-undang ani.

Ang undang ani kay ingon man gud ninyo nga gipasagdan mo. Di man pud mo magtapok o muadto ngadto kang bisag kinsa diri, o kang Inday. "Day, mao ni'y ingon sa imong amahan, nga kaming Matigsalug, o kaming mga Manobo, diring dapita, kaning mga Manobo..."

The Manobo cuts across the entire almost Eastern Mindanao. Naa na. So mangita ta'g paagi nga tulo ka --- pero buhaton nato. Og daghan, di tungaon.

Pagkahuman, ang ancestral, unsay inyong gusto. Kay mu --- daghang gusto musulod basta musulod mo. So demokrasya ang pagpaagi.

Botohan ninyo tanan, magboto mo. Mao nang gitawag og unsa'y kaayuhan para sa kadaghanan.

Kay og muingon ka'g kaayuhan na para sa tanan, dili gyud na --- imposible na. Mao na'y wa'y mahitabo ninyo.

So og ingun-anaon lang ninyo, tatal gi-organize naman mo ni Del Rosario. Ato daw ---

Kani si Del Rosario, mao'y istorya ani. Pagka-presidente nako, gibutang ko ni sa Department of Defense 'no?

Karon, pagbuto sa Marawi, di naguba ang Marawi ug wa'y mga balay. Didto mi sa akong opisina unya naay nag-presentar og mga kanya-kanyang unsaon pag-rehabilitate.

So kaning usa executive committee, unya naay pinansyal, naay management, unya ngari, kuan...

Ako, ako bang niingon puro --- og mao nahurot ang kwarta. So hurot kawat. Basta usa ka organisasyon, butangan nimo, butangan ana.

So naminaw lang ko. Pagkahuman, ana ko na, "Dili ko ana. Tawga si Del Rosario. Paanhia siya diri." Pagkahuman, didto siya. Kaila na man ko niya. So wa'y daghang istorya.

Ana ko, "Kita ka ana? Mao na'y problema. Kita ka daghang mga management o ana, mga... Usa ka lang. Ikaw ang magdala sa kwarta, ikaw magdala sa trabaho. Ikaw ang kapatas. Adto sa Marawi. Ayuha nang problema didto."

Karon, kinahanglan ko'g [pagkumbinsi] pud sa mga tawo, nga di man tanan musalig. Ang tanan, medyo nanghiubos sa gobyerno kay giyera lagi. Siyempre, nangamatay pud nang mga lumad.

Unya ngano? Mao na si Allen. Si.. Kaila man mo ana niya. Military man na. Colonel Capuyan. Ambot og unsa pud ning bataa, nagrebelde-rebelde man nuon.

Pero hibaw ko na maayong laki ni. He's a good soldier, intelligent soldier eh, sa intelligence. Unya magkasinabot mo. Salig mo kay kadugo ninyo. Unya di pud na mutalikod ninyo. Di pud mutikas sa inyo kay inyong kadugo eh, lumad.

Usa ra man gigikanan aning lumad aning kalibutana. Kamoy nauna ngari. Wa pa'y mga Tagalog, wa pa'y -- Wa pa gani nang mga Muslim. Kay kanang Muslim, pareho lang pud na nato.

May tribo-tribo. Apan, pag-abot sa Islam, mao'y naunang na-convert. Kamo kay tua sa bukid, layo-layo ra gyud, pag-abot sa mga Amerikano, padaplin mo. Didto ra mo.

Nagpalayo mo, naglikay mo'g away. Inyong mga ninuno, mao gyud na'y tinuod. Sa kadaghanan sa inyo, wa pa'y relihiyon, naa mo'y inyong relihiyon.

Tama na nang inyong relihiyon. Usa ra ma'y Ginoo. Inig hangad nimo sa langit, mao na na. Naa na ang Ginoo diha. Ayaw pagtuo anang pari. [laughter]

Ayaw to si Bong kay amigo ko 'to. Ang ubang obispo, mga tambaloslos y***. [laughter]

Tuo ba mo ana. Adam and Eve, Adam and Eve. Unya mutuo mo ana? Kay og mutuo mo ana, mura mo'g buang. Hibaw ka'g ngano?

Naa si --- tinuod ni, mga Kristyanos. "And God created the planet earth and it was good." Eh 'yung bible, "And God created the paradise," ang ilang puy-an.

Naa tanang prutas, naa tanan. Ang galing, niingon ang Ginoo, "Wa ma'y t tao ni. Unsaon ko man ni?" He created man.

Kamo, daghan mong mga evangelist. Ayaw la'g saba. Ato-ato lang. Paminaw lang mo. Og di mo kaangay, di... Ayaw mo'g [piya-ik?] didto sa kuan. [laughter]

Ana siya, "Oo. Mubutang ko'g Adam." Pagkahuman, nag tan-aw ang Ginoo. Wise ang Ginoo eh. "Luoy pud ning lalaki. Wa ma'y pares. Unsaon man na niya ang iyang gabitay diha?" [laughter]

Di ingon siya nga --- tinuod man. Kanang bibliya, kanang bibliya. "Tagaan nato ni og" --- Wa unta'y problema ang p***** ...

Nganong niingon pagyud ang Ginoo nga, "Luoy man ni siya kay wa man ni'y good time. Tagaan nato'g babaye." Mao to'y ingon nila si Eva.

Karon, ang unsa pu'y nakaon sa Ginoo. Kamoteng kahoy siguro nga uga na kaayo. Kamoteng kahoy, uga nga imong ibutang na'g dugay mu-kuan na. Toxic. Kamoteng kahoy nga imong paugahon, murag cobra. Toxic na basta mauga na.

Ang Ginoo, nag tan-aw siya, "Malipayon na man ning duha. Sige naman lang ni'g kabayo --- kinabayo. Ang nakadaot pud sa Ginoo, ana siya, "Naa may ahas. Ingon siya, "Psst. Dali ka."

Gisang-sanga niya ang ahas og baba sa apple gikan sa China. [laughter] "Dad-a ning apple anang duha unya tintala nga mukaon sila sa apple." Ay gikaon pud sa duha.

Di nisulod daw ang malisya. Malice. Ngano magbuhat ka ma'g tawo, babaye, lalaki, magbuhat kang y*** og ahas?

Maayo na man unta 'to. Tagaan niya man og ahas ug apple. Gipakaon pud nimo para makasala sila. Mao man nang komunista.

Pag-abot, political officer, maayo kaayo mu-eksplikar nga, "Corrupt ni si Duterte. Mao ni, mao na, ning gobyernong kwarta."

Kanang mga nagpadato diha, tinuod na. Nganong ikalimod man nato? Pero giingnan ta mo sa akong panahon. Di nako kontrolado ang gobyerno eh. Separate na unya equal. Kahibawo man mo ana.

Ang Executive Department, ako. Kaya ko ni. Pila na'y akong gipahawa? Daghan na. Hantod --- pagbalik nako sa Manila, naa pa gud koy patalsikon.

Ang congressman, di gyud nako kaya. Eh 'di dili ta manghilabot nila. Labi na gyud ang Supreme Court. Mao na'y ingon niya taga-orchestrate ana.

Honestly. Kinsa ma'y tig-file nako'g kaso niadtong kugihan? Pila gud ka kaso ang gi-file nako? Nograles. Pila ka kaso gi-file nako? Basig unsa nalang. Mabuhi kaha ka anang buang?

Galing, ang iyang asawa, akong ig-agaw. Wa gyud ko'y gi-file ana basig-usa. Muingo'g mu-resbak. It ain't in my system. Wala sa akong pagkatao.

Ah basta ako, human na, eh 'di file. Og naay kaso, sige, file napud. Pero wala. Honestly, wa gyud ko mag --- wa ko magpatawag og...

Unya ingnan ta mo, sa gobyerno, wa'y muabot nga transaction sa ako. Maski'g kinsa'y imog pangutan-on diha mga Gabinete. Kutob ra na sa ilang papel. Transaction sa MRT, ka-transaction sa dalan, sa...

Imo nang departamento na. Sige, imo na. Palit mo'g barko, eroplano, inyo. Ayaw ko'g pakialami. Naa ka diha para buhaton nimo ang tama. Period.

Pero di ko muingon maningil ko nga, mangutana ko ba. Kay naay [presyohan?] ana nga... Mangutana mo ana. Sa wa'y panahon na inyo kong matudlo nga nangawat. Kay wa gyu'y --- ang ako nga mga polisiya, sa mga bangko, o unsa'y...

Central Bank ba. Dili ang --- unsa'y polisiya nato sa interest karon, tas-an ba o dili. Didto ra ko sa taas.

Mao ayaw gyud mo ka kuan, muingon nga --- Kani, og naa'y manguwarta, ang Gabinete og gusto nila. Pero kaning mga tao akong gikuha, puro ni tarong.

Si Delfin gikan ni diri. Mao bitaw akong gikuha nga --- sa pag hangad-hangad nako sa langit, kinsa ma'y akong masaligan nga Secretary of Defense? Basig i-coup 'd etat pud ko aning y***, di mawad-an ta'g trabaho.

Kaya si Delfin nagkasinabot man mi. Si General Año gikan ngari, Ed. Akong giingnan, "Allen..." Karon, og tan-aw ninyo nga dili na ko karapat-dapat, sultih lang ko. Dili na man ko kinahanglan gadala pa og mga tangke ana.

Kay ang mag-guwardiya nako kani pung mga sundalo. Ayaw na mo'g patay diha. Og wa mo'y gusto nako, o di wa. Muuli ko ngari. Balik ko diha sa taas.

Unya ingna na si Commander [Bob?] ayaw'g hilabot anang akong mga tanom diha ha. Masibak. Bata-bata man nang Bong.

Tan-awa, mudaog na'g senador, si [Bob?], trabaho nang Bong. Aysus, pusta ta. Ug si Hasmin. Oo. Amigo man na silang Bong. Mao na og naay patyon sa military, ayaw ko. Kana o. [laughter] Pero og ma-senador pud ni, ah kuyaw ni. Bright ni, sa tinuod lang. [applause]

Tuo ka ani ha. Kaning mga Intsik, ana gyud na. Dili gyud maayo sa mga sulti. [Yungit?] Pero pakwentaha. [laughter]

Kani si Bong, i-note ang kwarta, pila'y porsyente ana, ana, ana. Ana, ana na siya o. Maayo kaayo sa math. Ana man gyud nang mga intsik. Unya kani, anak ni og Batangueño.

Ang pinakabug-at niadtong gagunit sa mason, si Tesoro. Batangueño. Kanang Tesoro Printing Press. Kanang likod sa UM, diha. Apo ni siya. Ang iyang tatay, Chinese, taga-Lupon.

Mao na'y tinuod gyud. Kani o, wa gud ni gusto na kuan lang, na... Kadtong gipatawag siya nga wa man gyud ta'y labot. Ana ko, "Sige, adto lang didto. Tug-ana sa tinuod. Wala, di gyud ka madakpan basta tinuod lang --- tinuod lang ang usa ka storya. Pero og naa gani'y isulod nga bakak, madakpan ka gyud."

Kay kanang imong bakak, coveran (cover) nimo na'g another bakak. Unya another bakak, covered pa, hantod og mukablit na, muagay-ay nang tinuod. Pero og usa ra ka istorya, kay wa man gyud nimo buhata, giingnan nako, "Tubaga ngadto."

Pag-abot ngadto, mura man nuon siya'g gitudluan niya tanan nga ana. Dili ni navy. Pero pag-esplikar niya, lupig pa ang navy. "Kani, ana... o." Nibilib man. Naloko pud ang mga tao.

Karon, tanang Pilipinas, go na sila. Go. Go. So ma-senador gyud ni. So maayo kay duol lang pud ni sa military ug pulis. Pro gobyerno ni. Naa ma'y usa ka representante mga sundalo nga... pero mangita pa ko'g isa, duha. Padaganon nakong...

Pero sa akong Gabinete halos, mga military na. Kabalo ka ngano? Dili kay nagapalakas ko sa military. Di man ko mahilig ani ingang pasupsop buto. [laughter] Baw-a nimo'g ngano, ang military man gud, pareho ni Ed, mag tan-aw ko na daghan namo kini, mga kometiba, kometiba, pareho sa... parehas aning p***** i***** NPA.

Naay commission sa kuan, naa nay militia, na pa'y kuan sa bayan. Makabuyok ang y***. [Bana-bana?] ba nako. Marawi o, tan-awa, "Siya, solbara na." Edi usban ni Sara. Gen. Año, wa koy problema. Sige man og buhat ana, ora mismo.

Ingon nako, sa Boracay. Maghugaw na. Ang tanan nilang kasilyas na mga t**, padulong didto sa dagat. Sagol na ngadto. Ang kagaw, ang content ba sa kagaw, kusog kaayo didto sa... gwapo lang tan-awon kay puti man ang coastline. Mao ra ma'y gihatag sa Gino-o. Sige lang.

Pero kuan, tapok ang tanang negosyo, pareho sa ilang hugaw tanan, tu-ansa dagat. Maong kinahanglan gyud nako na andaman. Muingon sila gaadto, si kinsa ma'y tu-a ngadto? Si Roy Cimat tu-a ngadto. T-u-a ngadto siya akong DENR.

Usa ra ka sulti. Ingon nako "Buhata na, buhata," diretso buhat. Wa'y daghang istorya. Basta imo lang back-upan. Basta inig buto, imo gyud na. Maong sugu-on nimo ang sundalo'g pulis, pagbuto ana, ayaw biya-i.

Akong order na. Mao ni kini karon, kaning mga colorum, pag napusilan ka kay imong dunggabon ang sundalo, ah pasensya ka kay dili nako na biyaan. Ingon man nako akong sugo. Mao lagi na.

Og ang ilang kinabuhi mabutang sa alanganin, na basig sila na hinuo'y mamatay, dili kanang suberbiyong musukol sa gobyerno, wa ko'y mahimo. Wa ko'y mahimo. Idemanda ninyo? Sige demanda. Basta... Mista ta? Mista, sige. Trial.

Unya muingon o, "Sad-an ang sundalo ug pulis," pirma ko. Unsa gani imoha? Unsa imong rango? Major? "Pardon. Duterte." I-uli pa. Pagbalik nimo serbisyo, one rank higher.

Og general ka, 'di general general. [laughter] Ikaw ra'y naay titulong "General general" o. Itoy na ka sa... Pero di ko na buhaton. Ngil-ad man pud na kanang pasalig nga labi na masking sayop, eh you know that it's wrong and you support an activity which is illegal. Pero dili ko ana.

Kung ako inyong mayor, pinakadugay na panahon. Kanus-a pa man ko nabalita nga nangawat sa inyong kwarta? Be? Pero muingon ka nga naa koy Lumad nga akong gi-uyab. Hehe daghan. [laughter] Daghan kaayong Lumad nga gwapa.

Alangan sa City Hall nag-trabaho. Pero dili ko mangilabot og kuan, empleyado ka nang akong... Kita ka gwapa kaayo pero... Tan-aw tan-aw lang. Psst. [laughter] Basin ang sundalo na hinuon ang mauna ha. [laughter]

Hoy, kamong sundalo, bantay mo'g... [laughter] kuha ta'g... Ayaw singinta nang mayor, mga g*** man siguro mo. [laughter] Mag-away na hinuon ta diha. Unsa man, naa ba na'y nasugot o wa? Imo nang tamakan nimo diha. Mamang? Naa ka na ba'y gisugot nga sundalo?

Ayaw kay daghan kaayo nang asawa ang mga y***. [laughter] Asa na ma-assign, muingon na'g ulitao sila. Pulis, mao pud. Eh, tinuod na. [laughter] Kinsa pa'y nakaingon ninyong [Balangawan?], Bong. Diha sa... Asa na iyang lugar? Itong pulis diha nga maldito. Akong amigo.

Iyang asawa, maayong muluto. Nag-sige kaon sa iyang balay. Unya naka-girlfriend siya, patay na man ang buang. Pag girlfriend siya, kaila pud nako, pagkamatay niya, muingon sila "Huuuu." Unya "Huuuu." Di ka kasabot. Ako, tingala ko naay "Awooo." [laughter]

"Unsa man ni? Unsa man ni?" Tawag na pud ko, "Unsa man ni?" "Wala sir. Naa ma'y ika-tulong pamilya." [laughter] O kay ngano? Mao ning mga pulis. Ang sakit aning mga y*** [laughter] mag-patrolya kung asa nang mga bar bar, adto mo parking. Kinsay gwapa ngadto, sila'y makatag-iya, alangan kay naa ma'y barrel.

So hadlok gyud tung uban. Either gangster o pulis. Mao na inig lubong "Hiii. Hiii. Hiii." Ang mayor, upat ka chabaw. [laughter] Duha ang official, ang duha, unofficial. Okay man na. Kaya ang mga general ko, mao man pud. [laughter]

Tu-o mo ana. Ay sus. Pareha ra tang tanan. Di, mag-sabot ta. Unsa man ni? Kamo ha niadto, wala gyud mo'y problema, tinuod lang. Naay batas wa ninyo gamita. Mao na'y mahay nako sa inyo.

Unya niuban mo anang idolohiya, nganong wa gyud muingon lang na, mao nag [komodista?] ani, dad-on ka sa... o, tan-awa imong balay. Nagkamang ka diha sa yuta. Tan-awa nang balay niya. O, palakasay. Dili ana eh.

Mao na, ingan tika, kinsa ma'y pinaka-bright na Lumad nga natao sa Davao? Elias Lopez. Sa UP pa he was the president of the student council. Lumad gyud to, Bagobo. Unsa mang triboha si Mayor Lopez? Bagobo? Kadto na, si Jun Lopez, murag patay na, kauban nako tung fiscal pa mi.

Kadaghan nisikat ngari nga kuan. Ngano mang mangeskwela na paeskwela'g tarong sa pobre karon? "Unsa man gud na mayor, wa ma'y kuan, murag ang among yuta, nawa." Wa ma'y nawa kay unsaon nako'g pagkakita nga di man nimo na maalsa. Mahadlok man ko mukawat na. Kamo ma'y wa.

So kana kung gitagaan ta mo'g tractor, kada tribo tagaan ta mo'g tag-lima ka tractor, unya dad-on ninyo sa Bukidnon, nagsige mo'g lumba ngadto, ah pamusilon ta mo ana. [laughter] Magsige og pinustahay na hinuon mo.

O sige tagaan ta mo'g tractor, pananglitan ancestor o, ubo. O sige tagaan ta mo'g tractor o. Ang inyong ancestral land basta kanang pagputol og kahoy, bawal man na. So adto ka muna dito sa DENR. Limpyuhon ninyo, tanuman ninyo.

Mao na ang inyong palm, palm oil. Og dili palm oil, rubber. Tanang usa ka-ektarya ninyo, rubber will make you a millionaire. Ang imong lisod diha ang pagsugod lang. Pag mag-kuan lang na, periodically mu... Kay ang rubber, kakita ka pila ka million sa kalibutan hangga... daghan na ligid.

Unya kanang palm oil, maabot sa panahon na wa, wa na'y masuyop sa ilawom sa... converted into fuel na, bio. Mao nay kuhaanan nato sa gasolina para padaghanon.

So pila gud ang gasolina? 'Di magbutang gyud mo. Duha ra na.

Saging. Diba ang kanang saging, katunga sa inyong kuan, magsabot mo. Para di mo mag-ilog lagi. Kinsa'y atong [Obog?] Tago nato. Mag-eleksyon mo ngari. O, kinsay, unsay buhaton nato? Boto ta. "Unsa man ni?" Mayorya. Ang ka --- ang unsay kaayuhan para sa kadaghan.

Mao gyud na'y rule sa eleksyon, sa tanan. Murespeto ka gyud og kadaghanan, unsa'y ila, ana ra man ang sikreto diha.

In the meantime, tabangan tamo pag-survive, pero masugod na mo. Tagaan ta mo og suweldo, para inyong i-kultibar sa inyong yuta. [applause] Kuha ninyo?

Balik mo sa bukid. Ingna lang ang NPA nga, "Patyon mi ninyo, mao man gihapon. Kay musumbong man pud mi ngadto sa militar, ayaw na lang kamo. Pasagdi na lang. Mabuhi na mi'g kanang tinarong.

Pilay datu diri? Akoa ni. Kinsa pa? Mga datu? Kita maoy mag-uban, kitang mga datu. Dili ko datu pero makihalo ako. Tag-pila inyong asawa? [laughter] Gusto ko makakuha'g technique ninyo unsaon. [laughter]

Technique sa inyong [unclear]. Ah, gusto ra nako sa akong asawa. Mao man nang maglagot. Og kadtong mag-ingon sa... kana ganing media. Diba nasuko ko, ang istorya anang iyang kanang sa babae, kinatao. Diba muingon ko ninyo'g pilay inyong anak, ikaw, kamong duha, mag-asawa?

Ingon "Kami, sir, tulo." Muingon diay ko "Wa man mo kasabot, gibiyaan nimo imong asawa, aw anak." "Pila na ka tuig wa nimo makita?" "Sir, mga lima katuig na." Mao nang muinit na ko, musugod na ko'g bukal.

Okay na ko katong duha. Maayo ra ba tong magti-ayon. Ana ko "Pila inyong anak?" "Usa." [unclear] "Pila mo ka tuig wa magkita? Kay magsige man mo'g dagan dagan diha sa bukid?" Muingon siya "Sir 17 years old, 17 naman ang bata." P***** i**. Didto ko ni... nag-sugod na'g yabag ang akong utok.

Ang amazona, ikaw. "Sir, naa ko'y anak pero..." "Pila kabuok?" "Duha. Gibilin nako sa akong mama." Tan-awa ra inyong...Tan-awa ang gibuhay nimo sa isig katao.

Unya di lang isig katao, imo pa gyung dugo. Na imo pang igawas sa kalibutan, t*** i****, unya pasagdan ninyo. Ang kasakit pa diha, muadto mo'g NPA, magpakamatay mo, mawala gyud ka sa wa tanan. Puro saad lang.

Unya ang inyong gi buhat na murag Diyos, si Sison, mura ma'g torpe pa sa lahat ng torpe. Idol ko man na siya estudyante ko, maong pamaba pa'g pagilad.

Pero karon na muistorya na mi, gusto niya, nga muapil sila sa gobyerno, murag [unclear] kita. Ay, kometiba na. Mao na hilig sila.

Kometiba ilang gusto unya didto sila sa pikas, ako ngari og taga-gobyerno. P***. Ang atong Constitution, ka nang poder nga sovereign, kay ang poder sa gobyerno, ihatag lang na sa mga taong gi pili sa katawhan.

Mao ra'y makagunit ana pero ang nagpili ana, torpe, g***, way buot, wa ta'y mahimo kay pinili na sa tawo. So maghuwat ta sunod eleksyon, imong ilisdan.

Ug kanang uban nga pareho anag Parojinog, pareho atong mga Espinosa. Mag-sige terorismo, unya musulod sa droga, unya patyon pa niya iyang pulis. T*** i**, ako na lang engkwentro nimo diha.

Kinsa ma'y buang Presidente musugot ana? Naa ka sa droga unya hasta imong pulis imong patyon kay di musunod sa imo.

Ayaw ko kuana kay mulabas man gud pang-inutil ka nga Presidente. Parang ganun na lang ang tingin mo sa akin, ginagawa mong para kaming torpe dito nakatingin, eh wala naman kaming ginagawa dahil mayor ka. Mayor-Mayor, may mayor ba gyud sa ako?

Pagkahuman o, tan-awa, wa man ta kahibaw ug unsa gyud ang problema sa droga. Mayor ako three months to six months. Kay ngari sa Davao two --- two months ra man. Ginawarningan nako, p***, "Do not destroy my country and do not destroy the young of this land because I will kill you."

Pagka Presidente, mao pud sa ako. Nganong sayop kana nga sulti pagdepena sa imong nasod ug sa imong mga anak?

Unya karon, mayor ka, nakadaot adto ra ba niya muanhi, mahilig man to'g basketball. Naay mga tournament diri mu-appeal niya magdaog, usa ka sakong alimango, kay amigo man mi. Pero nahibaw na ko sa iyang negosyo.

Unya unsaon ko man tingali ang alimango, ilabay nako sa Bankerohan? Edi kan-on na lang nimo. Pero maayo 'to siya, maayong tao ba. Mag --- amigo. Pero ayaw ko taga-ig b*** s*** nga tanang amigo ta, unya ang imong plataporma sa imong droga, gamitun nimong gobyerno, unya ang mga pulis nga dili muapil, imong bigyan, magka deperensya gyud ta.

Ayaw ninyo na buhata, ayaw gyud maski unsang sa... makasa ka basig unsa, limang asawa, unom, tagaan ka pa ika-pito. Pero ayaw gyud mo'g sulod anag droga, kay magka deperensya gyud ta.

Mao ra na. Pero mutabang, mao ni mao na, ang iyang... kabalo ka unsay buhaton madalian. Sugod mo og... Ayaw mo kuha ang sibilyan, si Ed na lang ug si General Capuyan. Sila'y mag-himo og mag... mga yuta. Pero tibuok, dili lang diri sa Davao, tibuok Pilipinas. Tagaan ta mo'g tag-lima ka tractor kada tribo. Mao na inyong... Ug unsa inyong itanom. [applause]

Kabalo ka unsa'y sikreto diha? Maintenance. Ayaw ug abusuha nang makina kay maguba dayon maski unsang klase. Pero gwapo ang maintenance, dugay na inyong gamit.

Unya mangita ko'g seedlings, either papilion tamo rubber, pero mag-antos mo, pero bayran tamo. Samtang gatrabaho mo sa inyong yuta, hatdan ta mo'g kwarta, gamay. Siguro mga tag-200,000 ang usa ninyo. Okay na? [applause]

Gamay ra, di 300,000. [laughter]. 'Di nalang mupalit og tractor, pala na lang. [laughter] Hurot na man kwarta.

Basta swelduhan ta mo, na kultibahan ninyo ang inyong mga yuta. Ug 'di mo magkasinabot, anhi mo ngari kay muanhi ko, ako'y muingon. Kana. Ug daghan mong pamilya nga katay-katay, Ig-agaw, ana, o sige.

O, pagkahuman, unsa may gusto ninyo, rubber? Kada semana... [laughter] Pero pagabot sa panahon, ayaw kalimti si... Naa na sa likod nga singkit og mata. [laughter and applause]

Nganong masuko ang akong lolo, Intsik man pud; ang akong lola, Mestiza-Maranao. Buot pasabot wa may... kana lang butanga, ayaw mo panginsulto. Pareho ka dugo man ta.

Kitang kadugo pwede kang magbugal-bugal sa tinuod lang. Ang ubang tao, masilo ta pero ka-Maranao ra pud. Daghan dayo'g, 'DVD-DVD-DVD-DVD!' [laughter]

Hilom mo diha. [garbled] Pero kadtong akong kuan, dakop tanan. Tan-awon nako. Ako nalang gyung sagaron.

Wala man gyu'y naka-sulbad anang colorum. Panahon pa ni Marcos [inaudible]. Wa gyu'y naka-kuan ana. Karon, tan-awon nako. Suwayan daw nako.

Kanang mga butang, Boracay, dili sila musugot. Ingon sila, "block, block." Sige, suwayi ninyo. Wa mo katilaw og ingnong "yayay." [laughter] Yayay ma'y tawag ana sa ato. Nangita ka'g problema, ngita ka'g yayay.

Basta ako, determinado ko na ako gyud nang undangon tungod sa mga tao, mangamatay lang nga...

Unang-una, that's --- mao lagi na. Ingon sila, "Nganong imong ipadakop?" Kani pung y***** mga, labi na nang [inaudible], sige'g pangutana unya wa'y --- tubaga na.

Padakop ko na because that is fraud. Parking nimo diha, pag gawas nimo nga naa kay lisensya, naa kay permiso, wa man pu'y musita, wa pu'y mu-embargo. So ang mga tao pag-ingon nga adto'g Lupon, sakay pud. Hilis na ligid, hilis na tanan, ang brake wa na. Mao na pag ana, ma-i-slide, ah diretso na. Ingon dayon, "Aksidente man gud."

So bayaran lang dose mil, p***** i** ni. Karon, di ko musugot ha. Di na ko musugot ang kinabuhi sa tao butangan lang ninyo'g dose mil. Usa ra na ka painit samtang ga haya. Duha ka adlaw rang kape ug sinugal anang mga b***t. [laughter]

Di na ako musugot ana. Sabot mi sa insurance, patawag nako sila. Ayaw na'g --- Di ko na musugot ana. Akong buhaton ang pinakamahal. Aron og naay ma-disgrasya, wa may insurance na madawat, kanang ma-disgrasya, magkaigit-igit ka gyu'g bayad. So kinahanglan careful ka.

Unya ang tanang sakyanan karon mandatory man ang kanang biyahe Davao ana. Kinahanglan na'g drug test. Mao bitaw akong giingon sa Highway Patrol ngadto, "Kwaa ang [grabbed] sa driver. Tan-awa."

Kay kaning mga short na gagmay sakyanan, dagko'g --- lagyo'g biyahe, wala na sila'y ika [inaudible] driver. Usa na ra. Unya kaning driver ka sa Manila padung na --- padung na sa pamilya nia karon sa Davao.

Naa na diha sa p***** i**** terminal. Niadto, kanang ga-karaoke, mag sige'g inom. Pag-abot sa panahong katulgon, mu... "Ta, larga na." Shabu. Di ana na. Mao na na.

So tanan karong driver, basta lagyan drug test. Drug test, tanawon na nako. Ug kanang katulgon, butangan nako'g pulis. Tanang mag huy-ab, inig pangutana, "Asa mang biyahe nimo?" [mimics drowsiness] [laughter]

P***** i** ka. Naog ka diha. [laughter] Kamong [inaudible], pangita mo'g lain. So butangan nako'g empleyado sa City Health ug sa traffic. Maglaylay kanang imong mata, dili astig, kanang astig ba nga murag sundalo.

Ah, kani kay sundalo. Pero ang sundalo usahay mu-drama lang na. Kamao man na mu-drama. Pero pagtalikod nimo ba. [laughter] "T*** i** ni si Mayor uy. Pataka'g istorya." [laughter]

Bitaw, panahon na nga... Panahon na na gamiton nako ang akong pagka-mayor. Panahon na gyud.

Wa'y makahimo ana, wa gyu'y muhimo ana, hasta nang Boracay, og pasagdan ko na... Muatras lang ko kay mag kuan sila, mag-demostration. Wala na'y makahimo ana.

Pareha ani, kaning colorum. Og mulusot na sa akong kamot, wala ana. Forever mag-sakripisyo ang tao. Mamatay la'g dali. Mayra ba ang y*** ang mga dato, ang... Ma'y unta'g mga dato ang mangamatay.

Oo, wa ko'y problema kanang mga tag-iya anang mga banana diha. Kay naa man na ilang kuwarto, galibot man lang diha sa ilang kamot. So ang mga anak... Kung anak ka og pobre, unsaon na man na? Beh?

Mao na huna-hunaa ninyo og maayo. Kanang naminaw naa sa Luzon ug Minda --- Manila, Visayas. Basig kutob --- mag tuo mo'g kutob ra ni sa kampo sa Malagos. Para ni sa tanan.

Ang ako mang sugo, "Dakpa ang tanang colorum sa tibuok Pilipinas." Mao na'y akong order. [applause] Unya presohon hasta ang operator. Why? Because they are foisting a fraud.

Ayaw nila ng mangamatay reckless imprudence, unya na na. Eh kanang fraud, og ikonekta gyud nimo'g maayo, that is homicide nga pagpatay gyud sa tao. Dili ingo'g reck --- Di na mada og reckless imprudence.

Ikonektar nako nang mga balaod para --- makaingon ko undangon ko gyud ni para sa tao. Kani, para man ni sa tanan. Ayaw mo'g kasuko nako, kamong naminaw karon sa Visayas. Wa ko'y mahimo. Naay balaod, naay batas, sundon nato.

Daghang salamat sa inyo. Thank you. [applause]

---END---

Source: PCOO-PND (Presidential News Desk)